

مصوّبات شورای اسلامی شهرها

در آیینہ دیوان عدالت اداری

مؤلف:

مهندس عزت‌اله خلیفه

عنوان قراردادی:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
موضوع:
موضوع:
شناسه افزوده:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

ایران. قوانین و احکام / Iran. Laws, etc.
مصوبات شورای اسلامی شهرها در آیینه دیوان عدالت اداری/مولف عزت‌اله خلیفه.
تهران: پارسیا، ۱۳۹۸.
۳۶۲ ص.
۷-۶۲۲-۹۷۸-۹۹۶۱۳-۷-۷
فیفا
شوراهای اسلامی -- قوانین و مقررات -- ایران
Islamic councils -- Law and legislation -- Iran*
خلیفه، عزت‌الله، ۱۳۳۵ -
۱۳۹۸ ۲۸۱/ ۲۹۴۳KMH
۵۵۰۹/۳۴۲
۵۶۲۵۲۳۹

مصوبات شورای اسلامی شهرها

پارسیا
نشر پارسیا

مؤلف: مهندس عزت‌اله خلیفه
ناشر: پارسیا
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸
شابک: ۷-۶۲۲-۹۷۸-۹۹۶۱۳-۷-۷
قیمت: ۶۱۰۰۰ تومان

مرکز بخش:

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای
ژاندارمری نرسیده به خیابان دانشگاه ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸
طبقه دوم، واحد ۶ تلفن: ۹۲-۶۴۴۸۴۱۹۱-۶۶۴۸۴۱۹۱ www.noavarpub.com

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان
و مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصرأ
متعلق به نشر پارسیا می‌باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا
قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن،
عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت
اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم فایل صوتی یا تصویری و
غیره) بدون اجازه کتبی از نشر پارسیا ممنوع بوده و شرعاً حرام
است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

۱۴	پیشگفتار
۱۷	بخش اول / وظایف دیوان عدالت اداری
۱۸	موادی از مقررات آیین دادرسی در مورد شکایات مردم از مصوبات و اقدامات ادارات و شوراهای
۱۸	مقدمه
۱۸	اهداف تاسیس دیوان عدالت اداری
۱۸	محل استقرار شعب دیوان عدالت اداری و دفاتر آن
۱۹	وظایف دیوان عدالت اداری
۱۹	حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان
۲۰	مسئولیت شعب دیوانعالی کشور
۲۰	صدور حکم اصلاحی توسط شعبه مربوطه
۲۰	جریان رسیدگی به شکایات در دیوان عدالت اداری
۲۱	اعتراض به آرای بدوی دیوان عدالت اداری
۲۳	مهلت طرح دعوی در دیوان عدالت اداری
۲۳	مسئولیت رئیس قوه قضائیه یا رئیس دیوان در شرعی یا قانونی بودن مصوبات
۲۴	مسئولیت شورای نگهبان در شرعی بودن مصوبات
۲۴	مسئولیت دادگاهها در تصویب نامهها و آیین نامههای دولتی
۲۴	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری مربوط به بخش اول
۲۴	اختیار شعب دیوان عدالت اداری به صدور رأی ماهوی
۲۶	عامالشمول نبودن موضوع مصوبه مورد شکایت
۲۷	خارج شدن موضوع اعتراض از عامالشمول بودن
۲۷	ضرورت احراز تقصیر ادارات برای مطالبه خسارت از اشخاص متضرر
۲۹	ردّ شکایت شخص حقیقی بر علیه شخص حقیقی دیگر از سوی دیوان
۳۱	لازم الاجرا بودن دادنامههای دیوان عدالت اداری توسط ادارات و شهرداریها و
۳۲	ردّ شکایات ادارات یا شهرداریها به دیوان بر علیه دستگاههای دولتی یا شهرداریها
۳۳	ردّ شکایات ادارات دولتی به دیوان عدالت اداری بر علیه شهرداریها
۳۳	منع رسیدگی مجدد به موضوعی که قبلاً در شعبه دیگری رسیدگی شده
۳۴	عدم امکان اعتراض به آرای کمیسیونهای مواد ۷۷ و ۱۰۰ و توسط مراجع دولتی
۳۵	بخش دوم / وظایف شورای اسلامی شهرها در تدوین، ابلاغ و اجرای مصوبات خود
۳۵	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به مطالب فصل دوم
۳۶	نحوه تدوین، ابلاغ و اجرای مصوبات شورای اسلامی شهرها
۳۶	مقدمه
۳۶	مقررات اقدامات شورای اسلامی شهرها
۴۳	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به نحوه عملکرد شورای اسلامی شهرها
۴۳	مقدمه
۴۴	مجاز نبودن مصوبه شورا که جنبه جریمه دارد
۴۵	مجاز نبودن مصوبه شورا که هزینه خدمات حکم عوارض دارد
۴۶	مجاز نبودن مصوبه شورا که به گذشته تسری دارد
۴۷	اجرای مصوبه ابطال شده شورا از تاریخ تصویب همان مصوبه
۴۷	مجاز نبودن اجرای مصوبه شورا قبل از ابلاغ عمومی
۴۸	مجاز نبودن اجرای مصوبه شورای شهر بدون ابلاغ به فرمانداری
۴۹	مجاز نبودن مصوبه شورای شهر که بجای پیشنهاد به مراجع ذیربط، جنبه اجرائی دارد
۴۹	مجاز نبودن مصوبه شورا که با رأی قبلی هیات عمومی دیوان عدالت اداری مطابقت ندارد

۵۰	مجاز نبودن مصوبه شورا که اهالی را به انجام اقدام غیر مربوط مجبور نماید
۵۱	مجاز نبودن مصوبه شورا که با موازین شرع مقدس مطابقت ندارد
۵۲	مجاز نبودن مصوبه شورا که جنبه تعزیر و تنبیه داشته باشد
۵۳	مجاز نبودن مصوبه شورا که به خارج از محدوده تسری دارد
۵۴	مجاز نبودن مصوبه شورا که به حوزه شهری تسری دارد
۵۴	مجاز نبودن مصوبه‌ای که خلاف موازین شرع دارد
۵۵	مجاز نبودن مصوبه شورا که به وظایف شورا ارتباطی ندارد

۵۶	بخش سوم / اختیار شورای اسلامی شهرها در تصویب عوارض
۵۷	اختیار شورای اسلامی شهرها در تدوین، ابلاغ و اجرای مصوبات شورا
۵۷	مقدمه
۵۸	استناد تصویب عوارض توسط شورای اسلامی شهر
۵۸	اختیار وضع عوارض متناسب با تولیدات و درآمدهای اهالی
۶۲	کمیسیون رفع اختلاف بین مودی و شهرداری
۶۲	آیین‌نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض توسط شورای اسلامی شهرها، بخش و شهرک
۶۶	رأی هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به آیین‌نامه عوارض
۶۶	ابطال تبصره مواد ۲، ۱۱ و ۱۴ و ابطال مواد ۸، ۱۰، ۱۲ و ۱۳ آیین‌نامه عوارض
۶۸	مقررات ممنوعیت تصویب وجه اضافی از شهروندان
۷۰	ویژگی تصمیمات شورای اسلامی شهرها
۷۰	مقررات لزوم تطبیق مصوبات شورای اسلامی شهرها با موازین شرع مقدس اسلام
۷۰	ممنوعیت تخفیف در میزان عوارض شهرداری
۷۰	ممنوعیت تصویب وجه اضافی از ارباب رجوع
۷۱	حکم قانون در تصویب وجه اضافی از ارباب رجوع
۷۱	رسیدگی به شکایات از اقدامات و عملکرد شوراها

	بخش چهارم / ارزیابی مصوبات عوارض شوراها و شورای اسلامی شهرها با قضاوت آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری
۷۴	

۷۵	فصل اول: مقررات فعالیت شورای اسلامی شهرها و شهرداری‌ها
۷۵	مقدمه
۷۶	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به مقررات فعالیت شوراها و شهرداری‌ها
۷۶	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از ورود املاک به محدوده شهر
۷۶	مجاز نبودن ورود شهرداری‌ها به محدوده روستاهای واقع در محدوده و حریم شهرها
۷۷	مجاز نبودن تصویب اخذ سرانه خدماتی از اراضی ورود به محدوده شهر بیش از مقدار قانونی
۷۸	مجاز نبودن تصویب اخذ رایگان قسمتی از اراضی ناشی از ورود به محدوده شهر
۷۹	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض ورود به محدوده شهر بدون موافقت مالکان اراضی
۸۰	مجاز نبودن تصویب دریافت سهم خدمات عمومی از ورود اراضی به محدوده شهر
۸۱	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از اراضی واقع در توسعه محدوده شهر
۸۲	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از اعیانی‌های املاک الحاق شده به محدوده شهر
۸۲	مجاز نبودن تصویب دریافت حق استفاده اراضی یا مزایای ورود به محدوده شهر
۸۳	مجاز نبودن تعیین محدوده برای دریافت عوارض توسط شهرداری
۸۴	ابطال رأی کمیسیون ماده ۱۰۰ به ساختمان‌های واقع در خارج از محدوده و حریم شهر

۸۶	فصل دوم: مقررات نوسازی و اراضی و املاک متروکه و رهای شهر
۸۶	قانون نوسازی و اراضی متروکه و رهای داخل محدوده شهر
۸۶	مقدمه
۸۷	قوانین نوسازی به منظور باز آفرینی شهرها

۸۸	آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح ماده (۱۹) قانون نوسازی و عمران شهری .....
۸۹	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به عوارض املاک متروکه، فرسوده و رها شده شهر .....
۸۹	مجاز نبودن وصول عوارض از اراضی متروکه و رها شده شهر .....
۹۰	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از اراضی متروکه برای الزام مالکان به احداث ساختمان .....
۹۰	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از اراضی متروکه و رها شده شهر بدون خدمات شهری .....
۹۱	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از اراضی متروکه شهر بدون رعایت سطح درآمد مؤدیان .....

فصل سوم: عوارض فعالیت شرکت‌ها و بانک‌ها و ... ۹۳

۹۳	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تصویب عوارض از فعالیت شرکت‌ها و بانک‌ها .....
۹۳	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از استقرار محل فعالیت بانک‌ها .....
۹۴	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض بهای خدمات جهت مشاغل غیرمشمول نظام صنفی .....
۹۴	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از بانک‌ها با ماخذ ۱/۱ درآمد قطعی آنها .....
۹۵	مجاز نبودن تصویب دریافت هزینه خدمات از بانک‌ها و شعبات بانک‌ها .....
۹۷	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از محل استقرار عابر بانک‌ها .....
۹۷	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض افتتاح، استقرار و فعالیت سالیانه بانک‌ها و .....
۹۸	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض فعالیت شرکت‌های دولتی و وابسته به بنیادها و نهادهای .....
۹۹	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از کسب و پیشه بانک‌ها و ... ..
۹۹	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض سالیانه از بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری و .....
۱۰۰	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض کسب و پیشه و هزینه خدمات از بانک‌ها و صندوقها .....

فصل چهارم: عوارض تابلو اماکن اداری، تجاری، خدماتی و عوارض آگهی در روزنامه‌ها و امور تبلیغاتی ... ۱۰۱

۱۰۱	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تابلو .....
۱۰۱	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض تابلو بانک‌ها، واحدهای تجاری، رستوران‌ها و .....
۱۰۲	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از تابلو واحدهای تجاری، اداری و صنعتی .....
۱۰۳	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از تابلو واحدهای صنعتی، شرکت‌ها، مؤسسات رسمی و غیر رسمی و فعال و غیر فعال .....
۱۰۴	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از نصب پلاکارد و دیوار نویسی .....
۱۰۵	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از تابلو ادارات و سازمان‌ها .....
۱۰۵	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از نصب تابلو شناسایی و تبلیغاتی در پشت بام .....
۱۰۶	مجاز نبودن تصویب خذ عوارض از آگهی‌های تبلیغاتی امور تجاری، بازرگانی و .....

فصل پنجم: مقررات مالکیت معابر، میدانها، پیاده‌روها و خیابانهای شهر و نحوه استفاده از آنها ۱۰۷

۱۰۷	مقررات مالکیت معابر، میدانها، پیاده‌روها و خیابانها .....
۱۰۷	مقدمه .....
۱۰۷	قوانین لغو شده معافیت‌ها یا تخفیف‌های مطالبات شهرداری‌ها .....
۱۰۷	معافیت‌های قانون نوسازی از پرداخت عوارض نوسازی .....
۱۰۸	استفاده از معابر شهر توسط شرکت‌های خدمات‌رسان شهری .....
۱۱۰	قوانین مربوط به معابر و شوارع .....
۱۱۱	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به استفاده از معابر، میدانها، پیاده‌روها و خیابانها .....
۱۱۱	بلامانع بودن تصویب عوارض برای احداث تاسیسات شهری .....
۱۱۱	مجاز بودن اجاره مکانهای استقرار دکلهای و آنتن‌های مخابراتی از املاک شهرداری .....
۱۱۲	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از نصب دکلهای، آنتن‌های مخابراتی در معابر و .....
۱۱۳	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض حق‌الارض برای تاسیسات آب، برق، گاز و .....
۱۱۴	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض سالانه حق تشعشع از دکلهای مخابراتی .....
۱۱۴	مجاز نبودن تصویب اخذ اجاره یا حق عبور و حق بهره‌برداری تاسیسات شهری .....
۱۱۷	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض با عنوان حق تشعشع از دکلهای ... و برق .....
۱۱۷	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از آنتن‌های نصب شده بر روی دکل‌ها .....
۱۱۸	مجاز نبودن تصویب دریافت حق الارض از تاسیسات سازمان‌ها و شرکت‌های حفار .....

فصل ششم: جریمه تاخیر، دیرکرد، کارمزد تقسیط و اعطای معافیت یا تخفیف از عوارض مربوطه ۱۲۰.....

- ۱۲۰..... آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تخفیف، بخشودگی و معافیت از عوارض، کارمزد و بهره
- ۱۲۰..... مجاز نبودن اعطای تخفیف به عوارض پروانه ساختمانی بافت‌های فرسوده
- ۱۲۱..... مجاز نبودن اعطای معافیت به کارکنان شهرداری از پرداخت عوارض
- ۱۲۲..... مجاز نبودن اعطای تخفیف به عوارض و جرایم ماده ۱۰۰ مؤدیان
- ۱۲۲..... مجاز نبودن تصویب اخذ بهره بانکی از تقسیط و بدهی مؤدیان
- ۱۲۳..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض تاخیر در صورت عدم اتمام به موقع ساختمان
- ۱۲۴..... مجاز نبودن تصویب دریافت کارمزد از تقسط بدهی مؤدیان
- ۱۲۴..... مجاز نبودن تصویب دریافت خسارت تاخیر از تادیه اقساط مؤدیان
- ۱۲۵..... مجاز نبودن اعطای تخفیف به مبلغ عوارض مؤدیان
- ۱۲۶..... مجاز نبودن تصویب کارمزد از تقسیط و تاخیر بدهی مؤدیان
- ۱۲۶..... مجاز نبودن تصویب اخذ وجوهی از مؤدیان بر خلاف قانون و شرع
- ۱۲۷..... مجاز نبودن تصویب اخذ کارمزد از چک‌های برگشتی مؤدیان
- ۱۲۷..... مجاز نبودن تصویب اخذ جریمه از تاخیر جرایم آرای کمیسیون ماده ۱۰۰

فصل هفتم: عوارض و آرای کارگاه‌های تولیدی و شرکت‌ها ۱۲۸.....

- ۱۲۸..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از تولید کارخانجات واقع در حریم شهرها
- ۱۲۸..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از درآمد شرکت‌ها و کارخانجات مشمول مالیات
- ۱۲۹..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از تولیدات سوسپند دار کارگاه‌ها و کارخانجات
- ۱۳۱..... مسئولیت تعیین فهرست کالاها تولیدی به عنوان محصول نهایی

فصل هشتم: عوارض بلیط مراکز تفریحی، ورزشی و فرهنگی ۱۳۳.....

- ۱۳۳..... آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تصویب اخذ عوارض از بلیط مراکز تفریحی، ورزشی و فرهنگی
- ۱۳۳..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض ورزش برای توسعه آن توسط شهرداری
- ۱۳۳..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از بلیط کنسرتها و مراسم گروه‌های خارج از استانی
- ۱۳۴..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از بلیط سینما، تئاتر، نمایش، مسابقات ورزشی،
- ۱۳۵..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از بلیط وسایل بازی و سرگرم کننده و..
- ۱۳۶..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از آموزش استخر و باشگاه‌های ورزشی

فصل نهم: عوارض و هزینه خدمات نظیفی و جریمه سد معبر ۱۳۷.....

- ۱۳۷..... آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تصویب اخذ عوارض از خدمات نظیفی و جریمه سد معبر کنندگان
- ۱۳۷..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از سد معبر و نخاله
- ۱۳۸..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض و بهای خدمات با عنوان نگهداشت شهر
- ۱۳۸..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض بهای خدمات از پسماند مراکز اقامتی
- ۱۴۰..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از خدمات جمع‌آوری پسماند واحدهای تولیدی
- ۱۴۱..... تایید تصویب دریافت هزینه پسماند

فصل دهم: عوارض و آرای فعالان اقتصادی و صنفی ۱۴۲.....

- ۱۴۲..... آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تصویب دریافت عوارض از فعالان اقتصادی و صنفی
- ۱۴۲..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از فروش کیاب شیشلیک
- ۱۴۳..... مجاز نبودن تصویب دریافت حق سرانه از صاحبان حرف و مشاغل
- ۱۴۴..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض شغلی از فعالان اقتصادی
- ۱۴۴..... مجاز نبودن الزام صنف سیار به عضویت در دفاتر صنفی
- ۱۴۵..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض کسب و پیشه از جایگاه‌های فروش سوخت
- ۱۴۶..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از فعالان اقتصادی
- ۱۴۷..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از کسب و پیشه هتل‌ها
- ۱۴۸..... مجاز نبودن تصویب عوارض از تالارهای پذیرایی و رستورانها

مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از جایگاه‌های فروش گاز مایع و سوخت..... ۱۴۹
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض فروش و هزینه خدمات از جایگاه‌های سوخت مایع..... ۱۵۰

فصل یازدهم: عوارض از خدمات وسایط نقلیه عمومی..... ۱۵۱

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به عوارض وسایط نقلیه عمومی..... ۱۵۱
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از دفاتر باربری حق کمیسیون و عوارض بار..... ۱۵۱
 مجاز نبودن تصویب دریافت حق‌الامتیاز از واگذاری خط اتوبوس و مینی بوس..... ۱۵۲
 مجاز نبودن تصویب دریافت حق‌الامتیاز از واگذاری تاکسی، تاکسی تلفنی و خطوط ویژه..... ۱۵۲
 مجاز نبودن تصویب دریافت حق اشتراک از رانندگان تاکسی بیسیم..... ۱۵۳
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از کرایه‌های مندرج در برنامه..... ۱۵۴

فصل دوازدهم: عوارض معاملات (حراجی، قرارداد، پیمان، مناقصه، مزایده و فروش)..... ۱۵۶

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به معاملات (حراجی، قرارداد، پیمان، مناقصه، مزایده و فروش..... ۱۵۶
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از قراردادهای پیمانها..... ۱۵۶
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از پیمانکاری علی‌رغم ابطال آن با مصوبه قبلی..... ۱۵۷
 مجاز نبودن تصویب عوارض از معاملات غیر منقول اعم از عرصه، اعیان و سرقفلی..... ۱۵۸
 مجاز نبودن تصویب عوارض قراردادهای پیمانکاری..... ۱۵۹
 مجاز نبودن تصویب عوارض از برندگان حراجی‌ها و مزایده‌ها..... ۱۵۹
 مجاز نبودن تصویب عوارض از پیمانکاران اعم از عمرانی، اجرایی، مشاوره‌ای و..... ۱۶۰
 تایید تصویب دریافت عوارض از قراردادهای پیمانکاری..... ۱۶۱

فصل سیزدهم: عوارض فعالیت‌های خدماتی، بیمه‌ای و کشاورزی..... ۱۶۲

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به دریافت عوارض از فعالیت‌های خدماتی، بیمه‌ای و کشاورزی..... ۱۶۲
 مجاز نبودن تصویب دریافت هزینه از خدمات دفن اموات..... ۱۶۲
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از حق بیمه آتش‌سوزی..... ۱۶۲
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از چاههای آب کشاورزی..... ۱۶۳
 مجاز بودن تصویب دریافت کمک مردمی برای توسعه طرح فاضلاب و بازسازی شبکه آب شهری..... ۱۶۳
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از تجهیز کارگاه‌ها..... ۱۶۴
 مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از محصولات صادراتی..... ۱۶۵

فصل چهاردهم: عوارض فعالیت‌های ورزشی و آموزشی..... ۱۶۶

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به فعالیت‌های ورزشی و آموزشی..... ۱۶۶
 مجاز نبودن شهرداری به تصویب عوارض خدمات ورزشی..... ۱۶۷
 مجاز نبودن تصویب هزینه خدمات آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای..... ۱۶۸
 مزاحمت تلقی نشدن فعالیت مدارس غیر انتفاعی..... ۱۶۶
 مجاز نبودن دخالت شورای اسلامی شهر در فعالیت مدارس غیر انتفاعی..... ۱۶۷

فصل پانزدهم: مقررات سند مالکیت و صدور پروانه ساختمانی به اراضی و املاک قولنامه‌ای..... ۱۶۹

مقررات ضرورت وجود سند مالکیت اراضی برای دریافت پروانه ساختمانی..... ۱۶۹
 مقدمه..... ۱۶۹
 حق مالک در تصرف ملک خویش..... ۱۷۰
 ضرورت دریافت پروانه ساختمانی..... ۱۷۱
 آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به مطالب بخش ۱۵..... ۱۷۱
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی برای اراضی قولنامه‌ای..... ۱۷۱
 مجاز نبودن معامله املاک قولنامه‌ای و صدور پروانه ساختمانی به آنها..... ۱۷۱
 مجاز نبودن احراز هویت املاک قولنامه‌ای برای صدور پروانه ساختمانی..... ۱۷۴
 مجاز نبودن اسناد عادی املاک مگر طبق ماده ۴۸ قانون ثبت..... ۱۷۵

- تایید صدور پروانه ساختمانی با ارائه سند مالکیت رسمی ۱۷۶
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی به اراضی فاقد سند مالکیت ۱۷۷

فصل شانزدهم: عوارض صدور پروانه ساختمانی ۱۷۸

- آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به صدور پروانه ساختمانی مشروط و معایر با ضوابط ۱۷۸
 مرجع ابطال پروانه‌های ساختمانی دارای اشکال و ایراد ۱۷۸
 مجاز نبودن تصویب عوارض سالیانه از بهره‌برداری موقت خلاف ساختمان‌های مجاز ۱۷۹
 مجاز نبودن تصویب عوارض کسری فضای باز ۱۸۰
 مجاز نبودن تعیین عوارض برای صدور پروانه ساختمانی مازاد بر تراکم ۱۸۰
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی با تغییر ضوابط شهرسازی ۱۸۲
 مجاز نبودن تصویب عوارض از تمدید پروانه ساختمانی ۱۸۲
 مجاز نبودن استفاده معایر با پروانه ساختمانی از ساختمان‌ها ۱۸۳
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی با قید عدم امکان تفکیک ملک ۱۸۵
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی اشخاص در اراضی طرح‌های عمومی ۱۸۵
 مجاز نبودن صدور پروانه مشروط با قید رعایت عقب‌کشی ۱۸۷
 مجاز نبودن تصویب عوارض از بهره‌برداری ساختمان‌های دارای تخلف ساختمانی ۱۸۷
 مجاز نبودن تصویب عوارض تغییر کاربری از غیر مسکونی به مسکونی ۱۸۸
 مجاز نبودن تصویب عوارض ارتفاع بالاتر از طبقات مجاز ساختمان ۱۸۹
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی مشروط با ذکر قید در گواهی‌ها ۱۸۹
 مجاز نبودن تعیین ضوابط احداث ساختمان با عنوان تراکم‌های مجاز ساختمانی ۱۹۰
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی با تصویب اخذ رایگان از ملک بعنوان حق مشارکت در احداث فضاهای عمومی شهر ۱۹۱
 تایید امکان صدور پروانه ساختمانی به اراضی موقوفه ۱۹۳
 صدور و تمدید پروانه ساختمانی جزو وظایف شهردار است ۱۹۴
 مجاز نبودن تصویب عوارض احداث با اشل سالجاری ساختمان‌های ایفا شده قدیمی ۱۹۴
 مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی با لحاظ حق‌السهم رایگان از ملک به شهرداری ۱۹۵
 مجاز نبودن احداث ساختمان بدون پروانه ساختمانی حتی با پرداخت عوارض آن ۱۹۶

فصل هفدهم: ماده ۱۰۰ قانون شهرداری و ارزش معاملاتی ساختمان‌ها ۱۹۷

- ماده ۱۰۰ قانون شهرداری و ارزش معاملاتی ساختمان و تعریف ذینفعان پرونده ۱۹۷
 مقدمه ۱۹۷
 مقررات رسیدگی به تخلفات ساختمانی ۱۹۷
 ذینفع یا ذینفعان یک ملک اعم از ملکی یا سرقفلی ۲۰۰
 آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به ارزش معاملاتی و ذینفعان پرونده‌های تخلف ساختمانی ۲۰۳
 امکان تجدید ارزش معاملاتی ساختمان‌ها هر سال فقط یکبار ۲۰۳
 لزوم تعیین ارزش معاملاتی ساختمان‌ها با لحاظ نوع مصالح، نوع مالکیت، قدمت و ۲۰۴
 مجاز بودن اعتراض همسایگان به آرای کمیسیون‌های ماده ۱۰۰ ..... ۲۰۴
 شرایط صدور رأی تخریب به تخلفات ساختمانی توسط کمیسیون ماده ۱۰۰ ..... ۲۰۵
 بلامانع بودن تشدید جریمه تخلفات ساختمانی توسط کمیسیون دیگر ماده ۱۰۰ ..... ۲۰۷
 مجاز نبودن استفاده از ارزش بهره‌برداری بجای ارزش معاملاتی در آرای ماده ۱۰۰ ..... ۲۰۸
 لزوم اعمال ارزش معاملاتی ساختمان بر اساس ارزش تاریخ وقوع تخلف ۲۰۹
 نحوه رسیدگی کمیسیون ماده ۱۰۰ به آرای نقض شده توسط دیوان عدالت اداری ۲۱۰
 اعتراض شخص فاقد سند مالکیت به ملک به رأی کمیسیون ماده ۱۰۰ ..... ۲۱۰
 مجاز بودن اعتراض مستاجر به رأی کمیسیون ماده ۱۰۰ مربوط به ملک مورد اجاره ۲۱۱
 مجاز بودن اعتراض همسایه به رأی کمیسیون ماده ۱۰۰ مربوط به ملک مجاور ۲۱۲

فصل هجدهم: عوارض از ساختمان‌های دارای تخلفات ساختمانی ۲۱۳

- مقدمه ۲۱۳

۲۱۵.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به عوارض از ساختمان‌های دارای تخلفات ساختمانی
۲۱۵.....	مجاز نبودن دریافت قسمتی از جریمه رأی بدوی بعنوان ورودیه به کمیسیون تجدیدنظر
۲۱۵.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض بنام ایفا از ساختمان‌های قدیمی ساز
۲۱۶.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض بنام ایفا مزاد بر جریمه ماده ۱۰۰.....
۲۱۷.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از ارزش افزوده، کسری فضای باز، کسری پارکینگ و مزاد بر تراکم ساختمان‌ها بعد از رأی ایفا
۲۱۷.....	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض مزاد بر سطح اشغال بعد از رأی کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۱۹.....	تکلیف تخلف از پروانه ساختمانی بعد از صدور پایانکار ساختمانی.....
۲۲۰.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از استفاده ساختمان‌ها... تا زمان تعیین تکلیف
۲۲۲.....	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از استفاده واحد مسکونی بعنوان تجاری و خدماتی.....
۲۲۲.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از زیربنا، پذیره، اضافه تراکم و تغییر کاربری علاوه بر جریمه کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۲۳.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض کسری پارکینگ که جریمه آن پرداخت شده است.....
۲۲۴.....	مجاز نبودن تکمیل کمیته تثبیت اعیانی دارای رأی تخریب از کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۲۵.....	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از کسری فضای باز بعد از رأی ایفای کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۲۶.....	مجاز نبودن الزام مالک به انجام ترمیماتی علاوه بر رأی کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۲۷.....	مجاز نبودن رسیدگی به اعیانی مزاد بر تراکم قبل از طرح در کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۲۸.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض مجدد از تفکیک اعیانی به دو واحد.....
۲۲۹.....	مجاز بودن تصویب عوارض احداث بعد از ایفای اعیانی‌ها توسط کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۲۹.....	مجاز بودن تصویب عوارض اعیانی‌های مزاد بر پروانه ساختمانی.....

فصل نوزدهم: مقررات و آرای کسری پارکینگ ساختمان‌ها..... ۲۳۱

۲۳۱.....	مقررات کسری پارکینگ واحدهای ساختمان‌ها.....
۲۳۱.....	مقدمه.....
۲۳۲.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به کسری پارکینگ.....
۲۳۲.....	مجاز نبودن تصویب دریافت بهای خدمات در قبال حذف پارکینگ با قیمت روز ملک.....
۲۳۲.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض کسری پارکینگ در صورت عدم امکان احداث آن.....
۲۳۴.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض کسری پارکینگ ناشی از ایفای واحدهای بدون پارکینگ.....
۲۳۵.....	مجاز نبودن الزام حرف پزشکی به تامین جای پارک خودروهای مطب خویش.....
۲۳۵.....	مجاز نبودن تصویب دریافت بهای خدمات از کسری پارکینگ بانک‌ها، موسسات مالی و.....
۲۳۶.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از حذف پارکینگ و پیلوت.....
۲۳۷.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از پارک خودرو در پیاده‌روها.....
۲۳۸.....	مجاز نبودن تصویب اجاره‌بها از معابر بعنوان توقفگاه خودروهای ادارات.....
۲۳۹.....	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از حذف پارکینگ ساختمان‌های مجاز.....
۲۴۰.....	مجاز نبودن دریافت عوارض از کسری پارکینگ ساختمان‌ها.....
۲۴۰.....	بعد از موافقت کمیسیون ماده ۵ یا ایفای کمیسیون ماده ۱۰۰.....
۲۴۰.....	مجاز نبودن تغییر کاربری پارکینگ به استفاده تجاری.....

فصل بیستم: مقررات اجرای عقب‌کشی اراضی و املاک ناشی از تعریض معابر و شوارع..... ۲۴۲

۲۴۲.....	مقدمه.....
۲۴۳.....	حق مالکیت معابر و شوارع.....
۲۴۳.....	لزوم خریداری ملک توسط شهرداری برای نیازمندیهای شهر.....
۲۴۴.....	حق تصرف و انتفاع مالک از مایملک خویش.....
۲۴۴.....	نحوه اجرای ماده ۴۵ برای اصلاح سند مالکیت.....
۲۴۴.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به عقب‌کشی رایگان از تعریض معابر و شوارع.....
۲۴۴.....	مجاز نبودن اجرای عقب‌کشی از تعریض‌های معابر بصورت رایگان.....
۲۴۵.....	مجاز نبودن تبدیل رایگان کوچه اختصاصی اشخاص به معبر عمومی.....
۲۴۶.....	مجاز نبودن تصویب دریافت بهای خدمات برای انجام اصلاح حدود املاک.....
۲۴۶.....	مجاز نبودن تغییر کاربری املاک مردم به شرط عقب‌کشی رایگان از بره‌های اصلاحی.....

۳۴۷.....	مجاز نبودن الزام اهالی به اجرای عقب کشی رایگان برهای اصلاحی ملک
۳۴۸.....	تایید صحت پرداخت توافقی غرامت املاک واقع در مسیر طرح‌ها
۳۴۹.....	بلامانع بودن مطالبه بهای تعریض املاک در زمان اصلاح سند مالکیت
۳۴۹.....	مجاز نبودن تصویب اخذ مجانی ۱۵٪ اراضی واقع در عقب کشی‌ها در زمان تجدیدنظر

فصل بیست و یکم: مقررات تفکیک اراضی و املاک..... ۲۵۰

۲۵۰.....	مقررات تفکیک اراضی و املاک
۲۵۰.....	مقدمه
۲۵۰.....	حق‌السم‌های قانونی ناشی از تفکیک اراضی
۲۵۱.....	محاسبه حق‌السهام‌های تفکیک اراضی
۲۵۲.....	قوانین مربوط به تفکیک اراضی و املاک
۲۵۳.....	نحوه تفکیک نپتی اراضی و املاک
۲۵۴.....	مقررات آپارتمان
۲۵۴.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به تفکیک اراضی و املاک
۲۵۴.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از اصلاح سند املاک
۲۵۵.....	مجاز نبودن تفکیک اراضی با اخذ حق‌السهام رایگان به شهرداری یا پرداخت بهای آن
۲۵۶.....	مجاز نبودن اخذ تمهید عدم امکان تفکیک اراضی واقع در کاربری عمومی از مالکان
۲۵۷.....	تعیین سهم تاسیسات شهری رایگان از تفکیک اراضی بدون موافقت مالکان
۲۵۸.....	مجاز نبودن تعیین عوارض تفکیک اراضی و املاک بدون رعایت آرای هیات عمومی
۲۶۰.....	مجاز نبودن تصویب عوارض یا بهای آن در مورد کسری حد نصاب تفکیک املاک
۲۶۱.....	مجاز نبودن تصویب عوارض تفکیک اراضی و ساختمان‌های مسکونی، تجاری و ..
۲۶۲.....	مجاز نبودن تقلیل حد نصاب تفکیک.....
۲۶۲.....	مجاز نبودن تفکیک به شرط واگذاری رایگان ۷۰٪ اراضی به شهرداری
۲۶۳.....	مجاز نبودن تعیین ضوابط تفکیک اراضی با دریافت رایگان سهم خدمات
۲۶۵.....	مجاز نبودن تغییر کاربری حمل و نقل شهری و تفکیک با درصدی رایگان از آن
۲۶۶.....	تعیین عوارض برای تفکیک اراضی مجدد که قبلاً تفکیک شده‌اند
۲۶۷.....	مجاز نبودن تصویب عوارض برای تفکیک غیر مجاز اراضی با هر کاربری
۲۶۸.....	مجاز نبودن تفکیک اراضی با تعیین حق سهم خدمات شهری یا بهای آن
۲۶۹.....	مجاز نبودن تفکیک اراضی با تعیین و تخصیص بهای خدمات
۲۶۹.....	وظیفه شهرداری‌ها در افراز و تفکیک اراضی و املاک

فصل بیست و دوم: مقررات استفاده از ساختمان‌ها ۲۷۱

۲۷۱.....	مقررات استفاده از ساختمان‌ها
۲۷۱.....	مقدمه
۲۷۲.....	ماده ۵۵ قانون شهرداری
۲۷۳.....	قانون مطب پزشکان
۲۷۳.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به حرف پزشکی
۲۷۳.....	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض ساختمان‌های با استفاده غیر تجاری (پزشکی)
۲۷۴.....	مجاز نبودن الزام حرف پزشکی به تأمین جا پارک برای محل فعالیت خویش
۲۷۴.....	مجاز نبودن تصویب بهای خدمات از موسسات بهداشتی و درمانی، کلینیک و اورژانس
۲۷۵.....	مجاز نبودن حرف پزشکی، دفاتر وکالت، ازدواج و طلاق، روزنامه و ... به تأمین پارکینگ
۲۷۶.....	مرجع اعلام رشته‌های وابسته به حرف پزشکی
۲۷۶.....	تایید تصویب عوارض کسب یا بهای خدمات از حرف پزشکی
۲۷۷.....	تجاری محسوب نشدن مطب پزشکان
۲۷۹.....	رای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به حرف غیر پزشکی
۲۷۹.....	مجاز نبودن تصویب بهای خدمات کارشناسان رسمی دادگستری
۲۸۰.....	تایید تصویب دریافت عوارض از کسب و پیشه و بهای خدمات از دفاتر وکلاء

۲۸۱.....	تایید تصویب اخذ عوارض کسب و پیشه و حق بهره‌برداری از دفاتر مشاور حقوقی وکلا و..
۲۸۲.....	تایید تصویب عوارض و بهای خدمات برای تغییر استفاده از ملک برای دفاتر وکلا و..
۲۸۲.....	مجاز بودن فعالیت دفتر وکالت، ثبت اسناد، ازدواج و طلاق، روزنامه، مجله و مهندسی در ساختمان‌های مسکونی مالکان آنها

فصل بیست و سوم: مقررات اراضی و املاک واقع در کاربری‌های عمومی..... ۲۸۴

۲۸۴.....	مقررات اراضی و املاک واقع در کاربریهای عمومی دولتی و شهرداری‌ها
۲۸۴.....	مقدمه
۲۸۵.....	لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت(مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷)
۲۸۹.....	قانون نحوه تقویم ائینه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری‌ها (مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸)
۲۹۰.....	قانون تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها
۲۹۱.....	واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها (تایید ۱۳۸۰/۱/۲۹ شورای نگهبان)
۲۹۱.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به اراضی و املاک واقع در کاربری‌های عمومی
۲۹۱.....	خرید اراضی دارای کاربری خدماتی با قیمت معادل تراکم کم مسکونی
۲۹۱.....	لزوم واگذاری حق مالکانه اراضی شده طبق ماده ۹ قانون زمین شهری
۲۹۲.....	عدم امکان حذف طرح‌های عمومی در صورت عدم اجرا در مهلت قانونی
۲۹۲.....	عدم امکان اجرای طرح عمومی براساس ماده ۲۴ قانون نوسازی
۲۹۳.....	ابقای طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها با انقضای ۵ سال و احیای حقوق مالکانه مالکان
۲۹۴.....	لزوم صدور پروانه ساختمانی به اراضی واقع در کاربری‌های عمومی با عمر بیش از ۵ سال
۲۹۵.....	عدم امکان استفاده از قانون زمین شهری در شهرهای خارج از لیست پیوست قانون مذکور
۲۹۶.....	لزوم پرداخت بهای عرصه و اعیان املاک مورد تملک توسط دستگاه مجری طرح
۲۹۷.....	مجاز نبودن تصویب عوارض تغییر کاربری اراضی واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها
۲۹۸.....	مجاز نبودن محرومیت اشخاص از استفاده از حقوق مالکانه به مدت نامعلوم
۲۹۹.....	مجاز نبودن عدم صدور پروانه ساختمانی به اراضی واقع در طرح‌های عمومی بیش از ۱۰ سال عمر
۲۹۹.....	مجاز نبودن تملک اراضی زیر ۱۰۰۰ مترمربع با قیمت منطقه‌ای در شهرهای مشمول قانون زمین شهر

فصل بیست و چهارم: ضوابط و مقررات شهرسازی..... ۳۰۱

۳۰۱.....	ضوابط و مقررات شهرسازی
۳۰۱.....	مقدمه
۳۰۲.....	وظایف شورای عالی شهرسازی و معماری ایران
۳۰۳.....	وظایف کمیسیون ماده ۵
۳۰۳.....	طرح‌های جامع شهرسازی شهرها
۳۰۴.....	لزوم رعایت ضوابط شهرسازی
۳۰۴.....	تخلف بودن نقض ضوابط شهرسازی
۳۰۴.....	جرم بودن عدم رعایت ضوابط شهرسازی
۳۰۵.....	دستورالعمل اجرایی قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک
۳۰۸.....	آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به مطالب بخش ۲۴
۳۰۸.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از کسری نورگیر ساختمان
۳۰۸.....	خلاف شرع بودن مزاحمت‌های املاک به همدیگر
۳۰۹.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض برای تأمین فضای سبز
۳۱۰.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض برای تغییر کاربری‌های طرح تفصیلی قبلی
۳۱۱.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض از فروش کاربری تجاری
۳۱۳.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض برای تغییر کاربری
۳۱۳.....	مجاز نبودن تصویب دریافت سهم رایگان خدمات شهری برای تفکیک اراضی
۳۱۴.....	لزوم رعایت ضوابط و مقررات طرح تفصیلی و موضوع کمیسیون ماده ۵
۳۱۶.....	مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض برای تغییر هر نوع کاربری اراضی به صنعتی
۳۱۶.....	مجاز نبودن تغییر کاربری املاک با تعیین سهم رایگان برای خدمات عمومی و شهرداری
۳۱۷.....	مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض از تغییر کاربری بعد از ابقای اعیانی تجاری با رأی ماده ۱۰۰

- ۳۱۸..... مجاز نبودن تصویب ضوابط شهرسازی با اعتبار محدود
- ۳۱۹..... مجاز نبودن تفویض اختیار شورایی شهرسازی به شورای برنامه‌ریزی استان
- ۳۱۸..... مجاز نبودن اعمال ضوابط شهرسازی بعد از اقبای اعیانی‌های ساختمان‌ها
- ۳۲۱..... مجاز نبودن تغییر کاربری اراضی در قبال سهم رایگان به شهرداری
- ۳۲۱..... مجاز نبودن الزام اصلاح بره‌ای املاک با حذف قابلیت انتفاع مناسب ملک
- ۳۲۲..... مجاز نبودن تصویب کسری مساحت از اراضی قولنامه‌ای
- ۳۲۴..... مجاز نبودن تعیین ضوابط شهرسازی توسط مرجع غیر مسئول
- ۳۲۵..... مجاز نبودن تصویب عوارض تغییر کاربری انباری به تجاری
- ۳۲۵..... مجاز نبودن تغییر کاربری از غیر مسکونی به مسکونی
- ۳۲۶..... مجاز نبودن الزام احداث فضای سبز در کارخانجات از سوی مرجع غیر مربوط
- ۳۲۶..... مجاز نبودن تعیین کاربری به عنوان ذخیره شهری توسط اشخاص غیر مسئول
- ۳۲۷..... مجاز نبودن تغییر کاربری املاک بدون تبیین علل و جهات قانونی
- ۳۲۸..... مجاز نبودن تصویب کاربری عمومی بدون وجود طرح اجرایی مشخص
- ۳۲۹..... مجاز نبودن اجرای خیابانهای شهر با دریافت ۱۵٪ رایگان از املاک مسیر

فصل بیست و پنجم: عوارض از ارزش افزوده املاک ناشی از تفکیک، ورود به محدوده، اجرای خیابان ۳۳۰

- ۳۳۰..... آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به عوارض ارزش افزوده ناشی از تفکیک و ورود املاک به محدوده شهر
- ۳۳۰..... مجاز نبودن تصویب اخذ عوارض ارزش افزوده ناشی از تغییر کاربری و یا تفکیک
- ۳۳۰..... مجاز نبودن تصویب دریافت ارزش افزوده ناشی از بره‌ای اصلاحی املاک
- ۳۳۳..... مجاز نبودن دریافت ارزش افزوده ناشی از قرار گرفتن املاک در بر خیابان و معبر
- ۳۳۴..... مجاز نبودن تصویب دریافت عوارض تغییر کاربری املاک در کار طرح تفصیلی جدید
- ۳۳۵..... مجاز نبودن دریافت ارزش افزوده برای احداث یا استفاده خلاف ساختمان‌ها

فصل بیست و ششم: مقررات باغات، باغچه و مزارع ۳۳۶

- ۳۳۶..... مقررات باغات و مزارع
- ۳۳۶..... لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب
- ۳۳۸..... آیین‌نامه قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخه ۱۳۸۹/۲/۱۵
- ۳۴۳..... دستورالعمل ماده ۱۴ قانون زمین شهری
- ۳۴۵..... آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری راجع به باغات و مزارع
- ۳۴۵..... مجاز نبودن باغ تلقی نمودن اراضی با مساحت زیر ۵۰۰ متر مربع
- ۳۴۵..... مجاز نبودن تغییر کاربری باغات و مزارع طبق کاربری‌های طرح تفصیلی جدید
- ۳۴۶..... مجاز نبودن صدور پروانه ساختمانی به املاک قولنامه‌ای با کاربری باغات
- ۳۴۷..... مجاز نبودن تصویب تغییر کاربری فضاهای سبز و باغات
- ۳۴۸..... مجاز نبودن تغییر کاربری خدماتی، باغچه و باغ به کاربری مسکونی
- ۳۵۰..... معتبر بودن دستورالعمل ماده ۱۴ قانون زمین شهری
- ۳۵۰..... مجاز نبودن تغییر کاربری باغات با کاربری باغ، باغچه و یا باغداری
- ۳۵۱..... مجاز نبودن صدور مجوز احداث بنا در باغ با واگذاری درصدی از باغ به شهرداری
- ۳۵۲..... مجاز نبودن تغییر کاربری و تفکیک و افزاز باغها
- ۳۵۴..... مجاز نبودن تقسیم اراضی زراعی و باغات و احداث اعیانی مسکونی و تجاری
- ۳۵۴..... مجاز نبودن تغییر کاربری مزارع و باغها برای سکونت صاحبان آنها
- ۳۵۷..... تغییر ضوابط دستورالعمل ماده ۱۴ قانون زمین شهری در مورد اراضی زراعی و باغات
- ۳۵۷..... حکم قلع و قمع بنای غیرمجاز تکلیف قانونی دادگاه کیفری است
- ۳۶۰..... ابطال بخشنامه وزارت ... در رابطه با اعلام ضوابطی برای تفکیک باغات و اراضی زراعی
- ۳۶۲..... منابع و مأخذ

فراخوان مساعدت فرهنگی و علمی

خواننده فرهیخته و بزرگوار

نشر پارسیا ضمن ارج نهادن و قدردانی از اعتماد شما به کتاب‌های این انتشارات، به استحضارتان می‌رساند که همکاران این انتشارات، اعم از مؤلفان و مترجمان و کارگروه‌های مختلف آماده‌سازی و نشر کتاب، تمامی سعی و همت خود را برای ارائه کتابی درخور و شایسته شما فرهیخته گرامی به کار بسته‌اند و تلاش کرده‌اند که اثری را ارائه نمایند که از حداقل‌های استاندارد یک کتاب خوب، هم از نظر محتوایی و غنای علمی و فرهنگی و هم از نظر کیفیت شکلی و ساختاری آن، برخوردار باشد.

باین‌وجود، علی‌رغم تمامی تلاش‌های این انتشارات برای ارائه اثری با کمترین اشکال، باز هم احتمالاً بروز ایراد و اشکال در کار وجود دارد و هیچ اثری را نمی‌توان الزاماً مبرا از نقص و اشکال دانست. از سوی دیگر، این انتشارات بنابه تعهدات حرفه‌ای و اخلاقی خود و نیز بنابه اعتقاد راسخ به حقوق مسلم خوانندگان گرامی، سعی دارد از هر طریق ممکن، به‌ویژه از طریق فراخوان به خوانندگان گرامی، از هرگونه اشکال احتمالی کتاب‌های منتشره خود آگاه شده و آنها را در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی رفع نماید.

لذا در این راستا، از شما فرهیخته گرامی تقاضا داریم در صورتی که حین مطالعه کتاب با اشکالات، نواقص و یا ایرادهای شکلی یا محتوایی در آن برخورد نمودید، اگر اصلاحات را بر روی خود کتاب انجام داده‌اید پس از اتمام مطالعه، کتاب ویرایش‌شده خود را با هزینه انتشارات پارسیا، پس از هماهنگی با انتشارات، ارسال نمایید، و نیز چنانچه اصلاحات خود را بر روی برگه جداگانه‌ای یادداشت نموده‌اید، لطف کرده عکس یا اسکن برگه مزبور را با ذکر نام و شماره تلفن تماس خود به ایمیل انتشارات پارسیا ارسال نمایید، تا این موارد بررسی شده و در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی کتاب اعمال و اصلاح گردد و باعث هرچه پربارتر شدن محتوای کتاب و ارتقاء سطح کیفی، شکلی و ساختاری آن گردد.

نشر پارسیا، ضمن ابراز امتنان از این عمل متعهدانه و مسئولانه شما خواننده فرهیخته و گرانقدر، به‌منظور تقدیر و تشکر از این همدلی و همکاری علمی و فرهنگی، در صورتی که اصلاحات درست و بجا باشند، متناسب با میزان اصلاحات، به‌رسم ادب و قدرشناسی، نسخه دیگری از همان کتاب و یا چاپ اصلاح‌شده آن و نیز از سایر کتب منتشره خود را به‌عنوان هدیه، به انتخاب خودتان، برایتان ارسال می‌نماید، و در صورتی که اصلاحات تأثیرگذار باشند در مقدمه چاپ بعدی کتاب نیز از زحمات شما تقدیر می‌شود.

همچنین نشر پارسیا و پدیدآورندگان کتاب، از هرگونه پیشنهادها، نظرات، انتقادات و راه‌کارهای شما عزیزان در راستای بهبود کتاب، و هرچه بهتر شدن سطح کیفی و علمی آن صمیمانه و مشتاقانه استقبال می‌نمایند.

تلفن: ۲-۶۶۴۸۴۱۹۱

www.noavarpub.com

info@noavarpub.com

به نام خداوند سبحان

کتاب حاضر با عنوان «مصوبات شورای اسلامی شهرها در آیین آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری» بر اساس موضوعات مختلفی که شورای اسلامی شهرهای کشور، در مصوبات خود مطرح نموده‌اند، طبقه‌بندی و به همراه قوانین مربوطه و آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری و بعضاً با نکته‌نظراتی مرتبط با موضوعات، ارائه شده است.

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری مندرج در این کتاب از آن قسم آرای انتخاب شده‌اند که عوارض مطرح شده در آنها، عنوان مشابهی نداشته باشند و قصد براین بوده تا معلوم شود که برای کدام مصوبات شوراها، چه آرای صادر شده و می‌شود. بدین سبب برای هر مورد از عوارض مطرح شده، بطور خلاصه فقط موضوع «اعتراض شده از مصوبات شوراها» و سپس رأی متعلق به آن آورده شده‌است.

باید اذعان نمود که آرای شعب دیوان عدالت اداری و مخصوصاً آرای هیات عمومی آن، این تفکر را به شوراها و شهرداری‌ها تدایی می‌نماید که باید شهرداری‌ها در لویح خود و شوراها در مصوباتشان قانون و مقررات و اختیار قانونی را رعایت نمایند تا مصوبات بتوانند قابلیت اجرایی پیدا کنند و در مراجع قانونی دچار خلل و در مراجع قضایی مواجه با ابطال نشوند. یادآور می‌شود؛ مصوبات شورای اسلامی شهر زمانی برای شهرداری مربوطه فصل الخطاب است که با قانون، مقررات، وظایف شورا و شهرداری برای برنامه‌ی سال مورد نظر، تطبیق داشته باشد، تا مصوبات دریافتی از شورا، عاری از ایراد قانونی باشند بنابراین موضوع لایحه تعرفه عوارض پیشنهادی به شورا باید دارای شرایط زیر باشند:

الف: جزو وظایف قانونی شهرداری باشد.

ب: جزو وظایف قانونی شورای اسلامی شهر باشد.

ج: جزو برنامه‌های متکی به بودجه سال آتی و وظایف شهرداری باشد.

د: جزو برنامه اصلاحی یا تکمیلی بودجه سالجاری یا وظایف شهرداری باشد.

ه: زمان ارایه لایحه به شورای اسلام شهر طبق موعده قانونی صورت گرفته باشد.

ط: قانون، مقررات و اختیار شهرداری و شورا در لایحه و در تصویب آن رعایت شده باشد.

ی: موافقت یا مصوبه مرجع مربوط به موضوع (طبق قانون مربوط)، دریافت شده باشد.

ح: لایحه عوارض شهرداری به تایید کمیته تطبیق مصوبات فرمانداری مربوط رسیده باشد.

بدین منظور:

- ۱- مسئولین شهرداری‌ها باید پیشنازترین دستگاه برای رعایت قانون در مصوبات شورای ذیربط، باشند و باید نسبت به مصوبات دارای ایراد قانونی، در مهلت مقرر اعتراض نمایند.
- ۲- با ابطال بعضی از مصوبات مغایر با قانون شوراها از سوی دیوان عدالت اداری موارد نه تنها رفع ابهام شده‌اند بلکه به راهکار عمومی تبدیل شده‌اند.

۳- با بررسی آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری موارد ذیل قل ذکر هستند:

الف: بعضی از تعرفه‌های تنظیمی عوارض یا مصوبات شوراها، دارای ایرادات زیر هستند:

الف - ۱: بدون توجه به منشاء قانونی و یا ممنوعیت یا مجاز بودن، تهیه و به شوراها ارائه می‌شوند.

الف - ۲: بدون تطبیق با اختیار شوراها، تهیه و از شورای مربوط مصوبه اخذ و اجرا می‌نمایند.

الف - ۳: برای توجیه مصوبات مغایر با قانون شورا، استنادات غیر مربوط، ارائه می‌نمایند.

الف - ۴: لایحه عوارض بدون توجه به توانمندی اهالی و براساس نیاز شهرداری تهیه می‌شود.

ب: مصوبات بعضی از شوراها عدول از اختیارات قانونی را در موارد زیر تدابیر می‌نمایند:

اولاً: زمینه نقض ماده ۱۰۳ قانون اساسی و مواد ۹۰ و ۹۱ قانون شورا را فراهم می‌آورند.

ثانیاً: شهرداری‌ها را به اقداماتی برخلاف قانون و خارج از اختیار قانونی سوق می‌دهند.

ثالثاً: در مسئولیت سایر ادارات و دستگاه‌های اجرایی دخالت و یا سلب اختیار می‌نمایند.

رابعاً: برای شهروندان (ولی نعمتان خویش)، ضررهای مالی، گرفتاری اداری و حقوقی و سرگردانی بیار می‌آورند.

که اینگونه اقدامات برخلاف اهداف قانون شوراهاست.

۴- هیات عمومی دیوان عدالت اداری، شکایات مردم از اقدامات شهرداریها و مصوبات شوراها را بررسی می‌کند و در صورتی می‌پذیرد که: «اقدام مورد اعتراض حالت عمومی داشته و قشری از جامعه را شامل شود (عام الشمول باشد) یعنی اگر مصوبات شوراها و یا اقدامات شهرداری‌ها و.. تنها نسبت به یک شخص ایجاد تکلیف کرده باشد فاقد قاعده آمره عام‌الشمول بوده و رسیدگی به آن در صلاحیت شعب دیوان عدالت اداری نمی‌باشد.

التهایه:

با توجه به اینکه دست‌یابی به صحت مصوبات شورای اسلامی شهرها بر اساس آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری از اهداف این کتاب بودت لذا از هر پرونده آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری، فقط خلاصه یا موضوع اعتراض به مصوبه شورای اسلامی شهر و سپس رأی هیات عمومی مربوط به همان موضوع آورده شده‌اند و از درج مطالب اضافی که کتاب را از اهدافش دور سازد خودداری شده است.

آرای ذکر شده در این کتاب از سایت‌های دیوان عدالت اداری، روزنامه جمهوری اسلامی ایران و مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران استخراج گردیده و جهت روانی مطالعه توسط مؤلف ویرایش شده و مطالب به رسم امانتداری سعی شده به همانگونه که در آرا وجود داشته، ارائه شوند.

ضمناً از راهنمایی و مساعدت کارشناسان، اساتید، قضات، اعضای شورای اسلامی شهرها، مسئولین وزارت کشور، استانداریها، اعضای هیأت‌تطبیق مصوبات شوراها با قوانین فرمانداریها، صاحب نظران ارجمند و مردم عزیز در جهت تکمیل و رفع ایرادات این کتاب سپاسگزارم.

مؤلف

مهندس عزت‌اله خلیفه

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب سال ۱۳۴۸ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۰، برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر پارسیا است. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب، اشکال، نمودارها، جداول، تصاویر این کتاب در دیگر کتب، مجلات، نشریات، سایت‌ها و موارد دیگر، و نیز هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از کتاب به هر شکل از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، تایپ از کتاب، تهیه پی دی اف از کتاب، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی دی، دی وی دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره بدون اجازه کتبی از نشر پارسیا ممنوع و غیرقانونی بوده و شرعاً نیز حرام است، و متخلفین تحت پیگرد قانونی و قضایی قرار می‌گیرند.

با توجه به اینکه هیچ کتابی از کتب نشر پارسیا به صورت فایل ورد یا پی دی اف و موارد این چنین، توسط این انتشارات در هیچ سایت اینترنتی ارائه نشده است، لذا در صورتی که هر سایتی اقدام به تایپ، اسکن و یا موارد مشابه نماید و کل یا قسمتی از متن کتب نشر پارسیا را در سایت خود قرار داده و یا اقدام به فروش آن نماید، توسط کارشناسان امور اینترنتی این انتشارات، که مسئولیت اداره سایت را به عهده دارند و به طور روزانه به بررسی محتوای سایت‌ها می‌پردازند، بررسی و در صورت مشخص شدن هرگونه تخلف، ضمن اینکه این کار از نظر قانونی غیرمجاز و از نظر شرعی نیز حرام می‌باشد، وکیل قانونی انتشارات از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، پلیس فتا (پلیس رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و اینترنتی) و نیز سایر مراجع قانونی، اقدام به مسدود نمودن سایت متخلف کرده و طی انجام مراحل قانونی و اقدامات قضایی، خاطیان را مورد پیگرد قانونی و قضایی قرار داده و کلیه خسارات وارده به این انتشارات از متخلف اخذ می‌گردد.

همچنین در صورتی که هر کتابفروشی، اقدام به تهیه کپی، جزوه، چاپ دیجیتال، چاپ ریسو، آفست از کتب انتشارات پارسیا نموده و اقدام به فروش آن نماید، ضمن اطلاع‌رسانی تخلفات کتابفروشی مزبور به سایر همکاران و مؤذعین محترم، از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اتحادیه ناشران، و انجمن ناشران دانشگاهی و نیز مراجع قانونی و قضایی اقدام به استیفای حقوق خود از کتابفروشی متخلف می‌نماید.

**خرید، فروش، تهیه، استفاده و مطالعه از روی نسخه غیراصل کتاب،
از نظر قانونی غیرمجاز و شرعاً نیز حرام است.**

انتشارات پارسیا از خوانندگان گرمی خود درخواست دارد که در صورت مشاهده هر گونه تخلف از قبیل موارد فوق، مراتب را یا از طریق تلفن‌های انتشارات پارسیا به شماره‌های ۰۲۱-۶۶۴۸۴۱۹۱ و ۰۲۱-۶۶۴۸۴۱۹۲ و یا از طریق ایمیل انتشارات به آدرس info@noavarpub.com و یا از طریق منوی تماس با ما در سایت www.noavarpub.com به این انتشارات ابلاغ نمایند، تا از تظییع حقوق ناشر، پدیدآورنده و نیز خود خوانندگان محترم جلوگیری به عمل آید، و نیز به‌عنوان تشکر و قدردانی، از کتب انتشارات پارسیا نیز هدیه دریافت نمایند.

بخش اول

وظایف دیوان عدالت اداری

موادی از مقررات آیین دادرسی در مورد شکایات مردم از مصوبات و اقدامات ادارات و شوراها

مقدمه:

در ابتدای این بخش موادی از قانون اساسی، قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ و آرای از وحدت رویه دیوان عالی کشور و هیات عمومی دیوان عدالت اداری ارائه می‌شود تا وظایف دیوان عدالت اداری در رسیدگی به موضوعات این کتاب بیشتر ملموس باشد.

اهداف تاسیس دیوان عدالت اداری:

اصل یکصد و هفتاد و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آیین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها، دیوانی به نام «دیوان عدالت اداری» زیر نظر رئیس قوه قضائیه تأسیس می‌گردد. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می‌کند.

ماده ۱ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

در اجرای اصل یکصد و هفتاد و سوم (۱۷۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأموران، واحدها و آیین‌نامه‌های دولتی خلاف قانون یا شرع یا خارج از حدود اختیارات مقام تصویب‌کننده، دیوان عدالت اداری که در این قانون به اختصار «دیوان» نامیده می‌شود زیر نظر رئیس قوه قضائیه تشکیل می‌گردد.

محل استقرار شعب دیوان عدالت اداری و دفاتر آن:

ماده ۲ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

دیوان در تهران مستقر است و متشکل از شعب بدوی تجدیدنظر هیأت عمومی و هیأت‌های تخصصی می‌باشد. تشکیلات قضائی، اداری و تعداد شعب دیوان با تصویب رئیس قوه قضائیه تعیین می‌شود.

ماده ۶ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

به منظور تسهیل در دسترسی مردم به خدمات دیوان، دفاتر اداری دیوان در محل دادگستری یا دفاتر بازرسی کل کشور در هر یک از مراکز استانها تأسیس می‌گردد این دفاتر وظایف زیر را به عهده دارند:

الف: راهنمایی و ارشاد مراجعان

ب: پذیرش و ثبت درخواست‌ها و درخواست‌های شاکیان

پ: ابلاغ نسخه دوم شکایات یا آراء صادر شده از سوی دیوان در حوزه آن دفتر که از طریق نمابر یا پست الکترونیکی یا به هر طریق دیگری از دیوان دریافت کرده‌اند.

ت: انجام دستورات واحد اجرای احکام دیوان در حوزه مربوط به آن دفتر

ماده ۷ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

دیوان می‌تواند به تعداد مورد نیاز کارشناسانی از رشته‌های مختلف که حداقل دارای ده سال سابقه کار اداری و مدرک کارشناسی یا بالاتر باشند، به عنوان مشاور دیوان داشته باشد. در صورت نیاز هر یک از شعب به مشاوره و کارشناسی، به درخواست شعبه یا به تشخیص رئیس

دیوان، کارشناس مشاور توسط رئیس دیوان به شعبه معرفی می‌شود. در این صورت کارشناس پس از بررسی موضوع، نتیجه را به طور مکتوب به شعبه ارائه می‌کند تا در پرونده درج شود. قاضی شعبه با ملاحظه نظر وی مبادرت به صدور رأی می‌نماید.

وظایف دیوان عدالت اداری:

ماده ۱۰ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

صلاحیت و حدود اختیارات دیوان به قرار زیر است:

- ۱- رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از:
    - الف: تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی و تشکیلات و نهادهای انقلابی و مؤسسات وابسته به آنها.
    - ب: تصمیمات و اقدامات مأموران واحدهای مذکور در بند «الف» در امور راجع به وظایف آنها.
  - ۲- رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و کمیسیون‌هایی مانند کمیسیون‌های مالیاتی، هیأت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده (۱۰۰) قانون شهرداری‌ها منحصراً از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها.
  - ۳- رسیدگی به شکایات قضات و مضمولان قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر مستخدمان واحدها و مؤسسات مذکور در بند (۱) و مستخدمان مؤسساتی که شمول این قانون نسبت به آنها محتاج ذکر نام است اعم از لشکری و کشوری از حیث تضييع حقوق استخدامی.
- تبصره ۱:** تعیین میزان خسارات وارده از ناحیه مؤسسات و اشخاص مذکور در بندهای (۱) و (۲) این ماده پس از صدور رأی در دیوان بر وقوع تخلف با دادگاه عمومی است.
- تبصره ۲:** تصمیمات و آراء دادگاه‌ها و سایر مراجع قضائی دادگستری و نظامی و دادگاههای انتظامی قضات دادگستری و نیروهای مسلح قابل شکایت در دیوان عدالت اداری نمی‌باشد.

ماده ۱۱ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

در صورتی که تصمیمات و اقدامات موضوع شکایت، موجب تضييع حقوق اشخاص شده باشد، شعبه رسیدگی کننده، حکم بر نقض رأی یا لغو اثر از تصمیم و اقدام مورد شکایت یا الزام طرف شکایت به اعاده حقوق تضييع شده، صادر می‌نماید.

حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان:

ماده ۱۲ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

حدود صلاحیت و وظایف هیأت عمومی دیوان به شرح زیر است:

- ۱- رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آیین‌نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی در مواردی که مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوءاستفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضييع حقوق اشخاص می‌شود.
  - ۲- صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آراء متعارض از شعب دیوان صادر شده باشد.
  - ۳- صدور رأی ایجاد رویه که در موضوع واحد، آراء مشابه متعدد از شعب دیوان صادر شده باشد.
- تبصره:** رسیدگی به تصمیمات قضائی قوه قضائیه و صرفاً آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و تصمیمات رئیس

قوه قضائیه و مصوبات و تصمیمات شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان و شورایی امنیتی ملی از شمول این ماده خارج است.

ماده ۱۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

اثر ابطال مصوبات از زمان صدور رأی هیأت عمومی است مگر در مورد مصوبات خلاف شرع یا در مواردی که به منظور جلوگیری از تضییع حقوق اشخاص، هیأت مذکور اثر آن را به زمان تصویب مصوبه مترتب نماید.

ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

هیأت عمومی، در اجرای بند (۱) ماده (۱۲) این قانون می‌تواند تمام یا قسمتی از مصوبه را ابطال نماید.

مسئولیت شعب دیوانعالی کشور:

ماده ۱۴ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

مرجع حل اختلاف در صلاحیت بین شعب دیوان و سایر مراجع قضائی، شعب دیوانعالی کشور است.

صدور حکم اصلاحی توسط شعبه مربوطه:

ماده ۱۵ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

صدور حکم اصلاح، رفع ابهام و اشکال، دستور اجرای حکم و انفسال مستنکف و هرگونه اقدامی که مستلزم تصمیم‌گیری مجدد است، به عهده شعبه صادرکننده رأی قطعی است.

جریان رسیدگی به شکایات در دیوان عدالت اداری:

موادی از قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

ماده ۱۶: رسیدگی در شعب دیوان، مستلزم تقدیم دادخواست است. دادخواست باید به زبان فارسی روی برگه‌های مخصوص، تنظیم شود.

تبصره ۱: پرونده‌هایی که با صدور قرار عدم صلاحیت، از مراجع قضائی دیگر به دیوان ارسال می‌شود، نیازی به تقدیم دادخواست و پرداخت هزینه دادرسی ندارد.

تبصره ۲: از زمان تصویب این قانون، مهلت تقدیم دادخواست، راجع به موارد موضوع بند (۲) ماده (۱۰) این قانون، برای اشخاص داخل کشور سه ماه و برای افراد مقیم خارج از کشور، شش ماه از تاریخ ابلاغ رأی یا تصمیم قطعی مرجع مربوط مطابق قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است.

مراجع مربوط مکلفند در رأی یا تصمیم خود تصریح نمایند که رأی یا تصمیم آنها ظرف مدت مزبور در دیوان قابل اعتراض است. در مواردی که ابلاغ، واقعی نبوده و ذینفع ادعای عدم اطلاع از آن را بنماید شعبه دیوان در ابتداء به موضوع ابلاغ رسیدگی می‌نماید. در مواردی که به موجب قانون سابق، اشخاصی قبلاً حق شکایت در مهلت بیشتری داشته‌اند، مهلت مذکور، ملاک محاسبه است.

ماده ۱۷: شعب دیوان به شکایتی رسیدگی می‌کنند که شخص ذنفع یا وکیل یا قائم مقام یا نماینده قانونی وی، رسیدگی به شکایت را برابر قانون، درخواست کرده باشد.

ماده ۳۰: طرف شکایت موظف است ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ، نسبت به ارسال پاسخ اقدام کند.

عدم وصول پاسخ، مانع رسیدگی نیست و شعبه با توجه به مدارک موجود، به پرونده رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید.

تبصره: در صورتی که طرف شکایت بدون عذر موجه از دادن پاسخ در موعد مقرر در این ماده خودداری نماید شعبه رسیدگی کننده، متخلف را به سه ماه تا یک سال انقصال از خدمت محکوم می‌نماید. این حکم ظرف بیست روز قابل تجدیدنظر در شعب تجدیدنظر است.

ماده ۳۱: اگر ضمن یک دادخواست، شکایات متعدد مطرح شود که با یکدیگر ارتباط نداشته باشند و شعبه دیوان نتواند ضمن یک دادرسی به آنها رسیدگی کند، شکایات مطرح شده را به صورت جداگانه رسیدگی می‌کند و نسبت به آنچه که صلاحیت ندارد، قرار عدم صلاحیت صادر می‌نماید.

ماده ۳۲: موضوع شکایت و خواسته باید صریح و منجز باشد. در صورت وجود ابهام به تشخیص شعبه، مراتب طی اخطاریه‌ای به شاکی اعلام می‌گردد و شاکی مکلف است ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ اخطاریه، نسبت به رفع ابهام اقدام کند. در غیر این صورت، شعبه نسبت به قسمت مبهم، قرار ابطال دادخواست صادر می‌نماید.

ماده ۴۲: در صورتی که محتوای شکایت و دادخواست مطروحه در شعبه دیوان، حاوی مطالبی علیه شخص ثالث نیز باشد، این امر مانع رسیدگی شعبه به پرونده نیست.

ماده ۴۳: شعبه دیوان می‌تواند هریک از طرفین دعوا را برای ادای توضیح دعوت نماید و در صورتی که شکایت از ادارات و واحدهای مذکور در ماده (۱۰) این قانون باشد، طرف شکایت مکلف به معرفی نماینده است.

تبصره ۱: در صورتی که شاکی پس از ابلاغ برای ادای توضیح حاضر نشود یا از ادای توضیحات مورد درخواست استنکاف کند، شعبه دیوان با ملاحظه دادخواست اولیه و لایحه دفاعیه طرف شکایت یا استماع اظهارات او، اتخاذ تصمیم می‌نماید و اگر اتخاذ تصمیم ماهوی بدون اخذ توضیح از شاکی ممکن نشود، قرار ابطال دادخواست صادر می‌گردد.

ماده ۴۸: هرگاه رسیدگی به شکایت، در صلاحیت سایر مراجع قضائی باشد، شعبه دیوان با صدور قرار عدم صلاحیت، پرونده را به مرجع مذکور ارسال و مراتب را به شاکی اعلام می‌نماید و چنانچه موضوع را در صلاحیت مراجع غیرقضائی بدانند، ضمن صدور قرار عدم صلاحیت، پرونده را به مرجع صالح ارسال می‌نماید. مرجع اخیر مکلف به رسیدگی است.

اعتراض به آرای بدوی دیوان عدالت اداری:

قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

ماده ۶۵: کلیه آراء شعب بدوی دیوان به درخواست یکی از طرفین یا وکیل یا قائم مقام و یا نماینده قانونی آنها، قابل تجدیدنظر خواهی در شعب تجدیدنظر است. مهلت تجدید نظر خواهی برای اشخاص مقیم ایران بیستروز و برای اشخاص مقیم خارج از ایران دو ماه از تاریخ ابلاغ است.

ماده ۶۶: تجدیدنظر خواهی با تقدیم دادخواست به دفتر شعبه صادرکننده رأی یا دبیرخانه یا دفاتر اداری دیوان انجام می‌گیرد. دادخواست تجدیدنظر توسط رئیس دیوان به یکی از شعب تجدیدنظر ارجاع می‌شود.

ماده ۶۷: دادخواست تجدیدنظر باید روی برگه‌های مخصوص نوشته شود و حاوی نکات زیر باشد:

الف: مشخصات و اقامتگاه تجدید نظر خواه

ب: شماره و تاریخ رأی تجدید نظر خواسته

پ: شعبه صادرکننده رأی تجدید نظر خواسته
ت: تاریخ ابلاغ رأی تجدید نظر خواسته
ث: دلایل و جهات تجدید نظر خواهی

تبصره: رعایت مقررات مواد (۲۰) تا (۲۳) این قانون در تقدیم دادخواست تجدید نظر، ضروری است.
ماده ۶۸: چنانچه دادخواست تجدیدنظر، فاقد مشخصات تجدیدنظر خواه یا اقامتگاه او باشد، پس از انقضای مهلت تجدیدنظر خواهی، دادخواست به موجب قرار مدیر دفتر شعبه تجدیدنظر، رد می‌شود. این قرار قطعی است. در سایر موارد نقص دادخواست تجدیدنظر، وفق ماده (۲۸) این قانون اقدام می‌گردد. اگر دادخواست تجدید نظر، خارج از مهلت مقرر تسلیم شده باشد، شعبه تجدیدنظر قرار رد دادخواست را صادر می‌کند.

ماده ۶۹: عدم رعایت شرایط قانونی دادخواست و یا عدم رفع نقص آن در موعد مقرر قانونی در مرحله بدوی، موجب نقض رأی در مرحله تجدیدنظر نیست. در این موارد شعبه تجدیدنظر به دادخواست دهنده بدوی اخطار می‌کند که ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ نسبت به رفع نقص اقدام نماید. در صورت عدم اقدام و همچنین در صورتی که سمت دادخواست دهنده محرز نباشد رأی صادر شده نقض و قرار رد دعوی صادر می‌شود.

ماده ۷۰: چنانچه شعبه تجدیدنظر در رأی بدوی غیر از اشتباهاتی از قبیل اعداد، ارقام، سهو قلم، مشخصات طرفین و یا از قلم افتادگی در آن قسمت از خواسته که به اثبات رسیده، اشکال دیگری ملاحظه نکند ضمن اصلاح رأی، آن را تأیید می‌کند.

ماده ۷۱: چنانچه شعبه تجدیدنظر ایراد تجدیدنظر خواه را وارد تشخیص ندهد، رأی شعبه بدوی را تأیید و در غیر این صورت آن را نقض و پس از رسیدگی ماهوی، مبادرت به صدور رأی می‌نماید.

ماده ۷۲: شعبه تجدیدنظر در صورتی که قرار مورد تجدیدنظر خواهی را مطابق با موازین قانونی تشخیص دهد، آن را تأیید می‌کند. در غیر این صورت پس از نقض قرار، پرونده را برای رسیدگی ماهوی به شعبه صادرکننده قرار عودت می‌نماید.

ماده ۷۳: هرگاه در مرحله تجدیدنظر تقاضای صدور دستور موقت شود، اتخاذ تصمیم با شعبه تجدیدنظر است. اجرای دستور موقت مستلزم تأیید رئیس دیوان است. دستور موقت صادر شده از شعبه بدوی مادام که توسط مرجع تجدیدنظر لغو نگردد، به قوت خود باقی است.

ماده ۷۴: چنانچه قاضی شعبه بدوی صادرکننده رأی پی به اشتباه خود ببرد و پرونده به هر علتی به شعبه تجدیدنظر نرفته باشد، با ذکر دلیل پرونده را از طریق رئیس دیوان به شعبه تجدیدنظر ارسال می‌کند. شعبه یاد شده با توجه به دلیل ابرازی و در صورت وارد دانستن اشتباه، رأی صادر شده را نقض می‌نماید و هرگاه رأی صادره به صورت قرار باشد پرونده را جهت ادامه رسیدگی به شعبه بدوی اعاده و در غیر این صورت اقدام به رسیدگی ماهوی می‌کند.

ماده ۷۵: در صورتی که حداقل یک قاضی از دو قاضی و یا دو قاضی از سه قاضی صادرکننده رأی در شعبه تجدیدنظر، پی به اشتباه شکلی یا ماهوی خود ببرند، مراتب را با ذکر دلیل به رئیس دیوان اعلام می‌دارند. رئیس دیوان پرونده را جهت رسیدگی و صدور رأی به شعبه هم عرض ارجاع می‌دهد.

ماده ۷۶: صدور حکم اصلاحی در مورد سهو قلم یا اشتباه محاسبه و یا رفع ابهام که توسط شعبه صادرکننده رأی انجام می‌شود، مشمول مواد (۷۴) و (۷۵) این قانون نیست.

ماده ۷۷: در صورتیکه رأی بر مبنای اتفاق نظر نباشد، نظر اقلیت نیز در پیش نویس رأی درج می‌شود و به امضای آنان می‌رسد و در پرونده بایگانی می‌گردد.

ماده ۷۸: مقرراتی که در مرحله بدوی رعایت می‌شود در مرحله تجدیدنظر نیز جاری است مگر اینکه به موجب قانون ترتیب دیگری مقرر شده باشد.

ماده ۷۹: در صورتی که رئیس قوه قضائیه یا رئیس دیوان رأی قطعی شعب دیوان را خلاف بین شرع یا قانون تشخیص دهند، رئیس دیوان فقط برای یک‌بار با ذکر دلیل پرونده را برای رسیدگی ماهوی و صدور رأی به شعبه هم عرض ارجاع می‌نماید. رأی صادر شده قطعی است.

تبصره: چنانچه رأی قطعی موضوع این ماده از شعبه بدوی صادر شده باشد، در این صورت پرونده برای صدور رأی به شعبه تجدیدنظر ارجاع می‌گردد.

مهلت طرح دعوی در دیوان عدالت اداری:

در قانون جدید دیوان عدالت اداری مصوب ۹۲/۳/۲۵ با توجه به تبصره ۲ ماده ۱۶ این قانون، مهلت تقدیم دادخواست و طرح و اقامه دعوا در دیوان عدالت اداری نسبت به اعتراضات و شکایات از آرا و تصمیمات قطعی در کمیسیون‌هایی نظیر کمیسیون‌های ماده ۱۰۰ شهرداری از حیث نقض قوانین بند ۲ ماده ۱۹۰ (قانون) برای اشخاص مقیم ایران ۳ ماه و برای اشخاص مقیم خارج از کشور ۶ ماه از تاریخ ابلاغ رأی قطعی مرجع مزبور می‌باشد.

مسئولیت رئیس قوه قضائیه یا رئیس دیوان در شرعی یا قانونی بودن مصوبات:

موادی از قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

ماده ۸۶: در صورتی که رئیس قوه قضائیه یا رئیس دیوان به هر نحو از مغایرت یک مصوبه با شرع یا قانون یا خروج آن از اختیارات مقام تصویب کننده مطلع شوند، موظفند موضوع را در هیأت عمومی مطرح و ابطال مصوبه را درخواست نمایند.

ماده ۸۹: هرگاه در موارد مشابه، آراء متعارض از یک یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان موظف است به محض اطلاع، موضوع را ضمن تهیه و ارائه گزارش در هیأت عمومی دیوان مطرح نماید.

هیأت عمومی پس از بررسی و احراز تعارض و اعلام رأی صحیح، نسبت به صدور رأی اقدام می‌نماید. این رأی برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

اثر آراء وحدت رویه مذکور نسبت به آینده است و موجب نقض آراء سابق نمی‌شود لکن در مورد احکامی که در هیأت عمومی مطرح و غیر صحیح تشخیص داده شده شخص ذی‌نفع ظرف یک ماه از تاریخ درج رأی در روزنامه رسمی حق تجدیدنظر خواهی را دارد. در این صورت پرونده به شعبه تجدیدنظری که قبلاً در پرونده دخالت نداشته ارجاع می‌شود و شعبه مذکور موظف به رسیدگی و صدور رأی بر طبق رأی مزبور است.

ماده ۹۰: هرگاه در موضوع واحد حداقل پنج رأی مشابه از دو یا چند شعبه دیوان صادر شده باشد، رئیس دیوان می‌تواند موضوع را در هیأت عمومی مطرح و تقاضای تسری آن را نسبت به موضوعات مشابه نماید. در صورتیکه هیأت عمومی آراء صادر شده را صحیح تشخیص دهد، آن را برای ایجاد رویه تصویب می‌نماید. این رأی برای سایر شعب دیوان، ادارات و اشخاص حقیقی و حقوقی مربوط لازم‌الاتباع است.

تبصره: پس از صدور رأی ایجاد رویه، رسیدگی به شکایات موضوع این ماده در شعب دیوان به صورت خارج از نوبت و بدون نیاز به ارسال نسخه‌ای از دادخواست و ضمائم آن برای طرف شکایت، انجام می‌گیرد.

ماده ۹۱: طرح آراء قبلی هیأت عمومی برای رسیدگی مجدد در هیأت عمومی، در موارد ادعای اشتباه یا مغایرت با قانون یا تعارض با یکدیگر، مستلزم اعلام اشتباه از سوی رئیس قوه قضائیه یا رئیس دیوان یا تقاضای کتبی و مستدل بیست نفر از قضات دیوان است.

ماده ۹۲: چنانچه مصوبه‌ای در هیأت عمومی ابطال شود، رعایت مفاد رأی هیأت عمومی در مصوبات بعدی، الزامی است. هرگاه مراجع مربوط، مصوبه جدیدی مغایر رأی هیأت عمومی تصویب کنند، رئیس دیوان موضوع را خارج از نوبت بدون رعایت مفاد ماده (۸۳) این قانون و فقط با دعوت نماینده مرجع تصویب کننده، در هیأت عمومی مطرح می‌نماید.

ماده ۹۳: افرادی که در اجرای آراء هیأت عمومی، خود را ذینفع می‌دانند، در صورت عدم اجرای آن از سوی مسئولان ذریبط، می‌توانند رسیدگی به استنکاف مسؤول مربوط را از دیوان، درخواست نمایند. این درخواست از سوی رئیس دیوان، به یکی از شعب تجدیدنظر ارجاع می‌شود. شعبه مذکور در صورت احراز ذینفع بودن درخواست کننده و استنکاف مسئول مربوط، به موجب ماده (۱۰۹) این قانون اتخاذ تصمیم می‌نماید.

ماده ۹۴: در صورتی که آراء هیأت عمومی دیوان از سوی رئیس قوه قضائیه خلاف موازین شرع تشخیص داده شود، هیأت عمومی با توجه به نظر رئیس قوه قضائیه تجدیدنظر می‌نماید.

مسئولیت شورای نگهبان در شرعی بودن مصوبات:

ماده ۸۷ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری:

در صورتی که مصوبه‌ای به لحاظ مغایرت با موازین شرعی برای رسیدگی مطرح باشد، موضوع جهت اظهار نظر به شورای نگهبان ارسال می‌شود. نظر فقهای شورای نگهبان برای هیأت عمومی، لازم‌الاتباع است.

مسئولیت دادگاه‌ها در تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی:

اصل یکصد و هفتادم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

قضات دادگاه‌ها مکلفند از اجرای تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی که مخالف با قوانین و مقررات اسلامی یا خارج از حدود اختیارات قوه مجریه است خودداری کنند و هر کس می‌تواند ابطال اینگونه مقررات را از دیوان عدالت اداری تقاضا کند.

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری مربوط به بخش اول

اختیار شعب دیوان عدالت اداری به صدور رأی ماهوی:

رأی وحدت رویه به شماره دادنامه ۸۱۱ مورخه ۱۳۹۶/۸/۲۳

تعارض در آرا:

مضمون اعتراض: اعلام تعارض در آراء صادر شده از سوی دو شعبه دیوان عدالت اداری به شرح ذیل:
الف: شعبه ۴۰ دیوان عدالت اداری در رسیدگی به پرونده شماره ۱۹۰۰۸۰۹۰۰۰۹۳۰۹۹۸۰۹۳۰ با

موضوع دادخواست خانم... و آقای... به طرفیت شهرداری... و به خواسته نقض رأی شماره ۷۳۷۹۵-۱۳۹۳/۲/۲۲ به موجب دادنامه شماره ۰۲۳۹۷۰۹۰۴۰۰۹۹۷۰۹۳-۱۳۹۳/۸/۴ به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است:

در خصوص شکایت خانم... و آقای... شهرت هر دو نفر... به طرفیت شهرداری... مبنی بر اعتراض به رأی صادره از کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری به شماره فوق الذکر نظر به مفاد دادخواست تقدیمی شکات و مدارک استنادی پیوست و ملاحظه لایحه دفاعیه شهرداری مشتکی عنه، نظریه‌های کارشناسان رسمی دادگستری در اجرای قرار تامین دلیل و قرار کارشناسی این شعبه، دادنامه صادره از این شعبه به شماره ۲۱۴۲-۱۳۹۲/۱۲/۱۰ و پروانه ساختمانی شماره ۵۱۱۵۶-۱۳۹۱/۱۲/۲۸ که دلالت بر وجود تجاری مجاز در پلاک ثبتی موضوع رأی معترض عنه و در نتیجه کاربری مختلط تجاری مسکونی آن می‌باشد لذا شکایت موجه تشخیص و به استناد مواد ۱۰، ۱۱، ۶۳ و ۶۵ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری ضمن نقض رأی مورد اعتراض به استناد تبصره‌های ۳ و ۵ ماده ۱۰۰ حکم به محکومیت شکات به پرداخت جریمه به شرح ذیل صادر و اعلام می‌گردد.

۱- احداث بالکن تجاری به مساحت ۱۵۲/۱۵ مترمربع دو برابر ارزش معاملاتی سال وقوع تخلف
 ۲- تبدیل همکف به تجاری به مساحت ۲۳۵/۴۳ مترمربع ۲/۵ برابر ارزش معاملاتی زمان وقوع تخلف
 ۳- کسر پارکینگ به مساحت ۵۰ مترمربع ۱/۵ برابر ارزش معاملاتی سال وقوع تخلف
 رأی صادره ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض در شعب تجدیدنظر دیوان عدالت اداری می‌باشد.
 ب: شعبه ۳۲ دیوان عدالت اداری در رسیدگی به پرونده شماره ۰۳۱۰۰۳۱۰۹۰۹۹۸۰۹۴۰ با موضوع دادخواست آقای... به طرفیت شهرداری... (کمیسیون تجدیدنظر ماده صد قانون شهرداری‌ها) و به خواسته اعتراض و نقض رأی شماره ۷۸۴۷۹-۱۳۹۴/۲/۲۱ صادره از کمیسیون تجدیدنظر ماده صد قانون شهرداری‌ها به موجب دادنامه شماره ۰۱۳۸۷۰۹۰۳۲۰۹۵۰۹۹۷۰۹۳ به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است:

با عنایت به محتویات پرونده و با امعان نظر به اینکه رأی کمیسیون در راستای نقض صورت‌گرفته از شعبه دیوان اصدار یافته و در اینگونه موارد در اجرای ماده ۶۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری اظهارنظر مشاوران موضوع ماده ۷ قانون مذکور ضروری بوده لذا موضوع به مشاور ارجاع و مشارالیه نظریه خویش را تقدیم و بنا به جهت منعکس در آن اشعار گردیده ضرورت تخریب محرز نمی‌باشد، بنابراین با توجه به مراتب مرقوم این مرجع شکایت واصله را موجه تشخیص مستنداً به مواد ۱۰ و ۱۱ و ۶۳ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری و ماده ۱۰۰ قانون شهرداری و تباصر ذیل آن ضمن نقض رأی معترض عنه حکم به الزام کمیسیون به رسیدگی مجدد و تعیین جرایم با توجه به مراتب فوق‌الذکر صادر و اعلام می‌نماید.

بدیهی است کمیسیون مکلف به تبعیت از نظر دیوان می‌باشد ضمناً با توجه به اینکه دیوان در مرحله فرجام می‌بایست در خصوص قانونی یا غیر قانونی بودن رأی مورد اعتراض اظهار نظر نماید و از ناحیه مرجع تالی در مورد جریمه فعلاً اظهار عقیده نشده لذا رسیدگی و بیان نظر دیوان در این خصوص و در مرحله فرجامی مغایر با موازین و اصول حقوقی می‌باشد و دیوان نمی‌تواند رأساً جریمه تعیین نماید. رأی صادره ظرف ۲۰ روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در مراجع تجدیدنظر دیوان عدالت اداری می‌باشد.